

Frans en Spaans Baskenland

Béarn Navarra

1 De Baskische kust en de Labourd	125
2 Neder-Navarra en Soule	217
3 De Béarn	275
4 San Sebastián en de provincie Guipúzcoa	353
5 Bilbao en Biskaje	413
6 Vitoria-Gasteiz en de provincie Álava	459
7 Navarra	497

DE REGIO'S VAN DEZE GIDS:
ZIE DE KAART HIERNAAST

Lannoo

Inhoud

Niet te missen.....8

**Hoogtepunten
van Michelin**.....12

Reisplanner.....20

Met het gezin.....28

DE REIS VOORBEREIDEN

Naar het Baskenland,
de Béarn en Navarra.....32

Voor het vertrek.....34

Het Baskenland, de Béarn
en Navarra van A tot Z.....38

Evenementen.....46

Boeken en films.....49



F. Charton/hemis.fr



Javitouh/Getty Images Plus

MEER WETEN OVER HET BASKENLAND, DE BÉARN EN NAVARRA

Welkom in de regio.....52

Gastronomie.....54

Wijnen en dranken.....59

Baskische identiteit.....61

Feesten en muziek.....65

Sport en spel.....69

Kunst en cultuur.....74

Taal en literatuur.....93

Mythen en legenden.....98

Geschiedenis.....100

Landschappen
en biodiversiteit.....111

Beroemde personen.....120

STEDEN EN BEZIENSWAARDIGHEDEN

1 De Baskische kust en de Labourd

Bayonne.....	128
Anglet.....	145
Biarritz.....	151
Saint-Jean-de-Luz.....	170
Hendaye.....	183
La Rhune.....	191
Sare.....	198
Ainhoa.....	202
Espelette.....	205
Cambo-les-Bains.....	208

2 Neder-Navarra en Soule

La Bastide-Clairence.....	220
Ossès.....	228
Saint-Palais.....	233
De Pelgrimsroute naar Santiago ...	236
Saint-Jean-Pied-de-Port.....	243
Saint-Étienne-de-Baïgorry.....	250
Vallée des Aldudes.....	255
Forêt d'Iraty.....	259
Larrau.....	261
Mauléon-Licharre.....	265
Forêt des Arbailles.....	270

3 De Béarn

Pau.....	278
Orthez.....	303
Salies-de-Béarn.....	307
Navarrenx.....	314
Oloron Sainte-Marie.....	317
Vallée d'Aspe.....	327
Vallée d'Ossau.....	335
Vic-Bilh en Château de Montaner ..	348

4 San Sebastián en de provincie Guipúzcoa

San Sebastián.....	356
Costa de Guipúzcoa.....	374
Fuenterrabía.....	385
Tolosa.....	389
Goierri.....	394
Santuario de Loyola.....	401
Oñati.....	408

5 Bilbao en Biskaje

Bilbao.....	414
Costa de Vizcaya.....	437
Guernica.....	444
Durango.....	449
Valmaseda.....	453

6 Vitoria-Gasteiz en de provincie Álava

Vitoria-Gasteiz.....	462
Valle de Ayala.....	482
Salvatierra.....	485
Laguardia en La Rioja Alavesa.....	488

7 Navarra

Pamplona.....	500
Valle del Baztan en Valle del Bidasoa.....	515
Roncesvalles.....	522
Sangüesa.....	530
Caminos de Santiago.....	537
Puente-la-Reina.....	540
Estella-Lizarra.....	543
Viana.....	550
Olite.....	555
Tudela.....	562
Les Bardenas Reales.....	569

 **Raadpleeg voor iedere plaats ons adresboekje**

Woordenlijst.....	576
Register.....	578
Kaarten en plattegronden.....	589

Niet te missen



Museo Guggenheim

Dit architectonische meesterwerk van Frank O. Gehry is dé blikvanger van **Bilbao**★★. Het huisvest een wereldberoemde collectie hedendaagse en experimentele kunst. **Zie blz. 414.**



luisrphoto/Getty Images Plus/Architectural Works by Franck O. Gehry and Gehry Partners, LLP



Vallée d'Aspe

Een van de mooiste natuurbestemmingen in het Baskenland, met adembenemende vergezichten en kristalzuivere berglucht. **Zie blz. 327.**

by-studio/Getty Images Plus



Leamus/Getty Images Plus

★★★

Bahía de la Concha

Deze baai bij **San Sebastián★★** is gemaakt voor een avondwandeling. Geniet van de ondergaande zon en de vlamvend orangerode lichten.

Zie blz. 357.

★★

Biarritz

'Koningin der stranden en strand der koningen', bakermat van het Franse surfen, mondaine badplaats, vissershaven, historische stad... Biarritz is het allemaal! Zie blz. 151.



BarbaraCervosek/Getty Images Plus



CSP_olegmit/Fotosearch LBRF/age fotostock

★★

Pau

De skyline van Pau wordt al eeuwenlang door dichters bezongen en door schilders vereeuwigd; de brug is al door duizenden camera's vastgelegd. Toch is de geboortestad van koning Hendrik IV altijd bescheiden en vooral heel gezellig gebleven.

Zie blz. 278.

Hoogtepunten van Michelin



Château Abbadia, aan de Baskische kust vlak bij de Spaanse grens, is ontworpen door Eugène Viollet-le-Duc en zijn leerling Edmond Duthoit.

Sima_ha/Getty Images Plus

♥ **Haal een frisse neus** in de Anillo Verde, de groene ring om Vitoria-Gasteiz. Deze zone bestaat uit zes parken, waaronder een moerasgebied. Je kunt er heerlijk wandelen, fietsen en vogels kijken, en genieten van de weelderige vegetatie. **Zie blz. 470.**

♥ **Beleef een exotische middag** in Hendaye. Het neogotische kasteel van de Baskische ontdekkingsreiziger, wetenschapper en mecenas Antoine d'Abbadie staat vol verrassende curiositeiten, het park eromheen vol bomen uit verre landen. **Zie blz. 186.**



Baskische espadrilles
stockshares/Getty Images Plus

♥ **Bezoek Guernica.** De stad werd in 1937 door de Duitsers gebombardeerd; de paniek van dat moment is door de schilder Pablo Picasso vereeuwigd. Een hoogtepunt is het aangrijpende vredesmuseum. **Zie blz. 444.**

♥ **Trek de stoute schoenen aan** in Mauléon-Licharre, maar dan wel de typisch Baskische espadrilles met hun lichte touwzool en vrolijk gekleurde katoenen bovenkant. **Zie blz. 266.**



Pintxos zijn de tapas van het Baskenland.

Rrrainbow/Getty Images Plus



Ossau-iratykaas op de markt van Hendaye

J. Larrea/age fotostock

TOP 5 Delicatessen

1. Mouchous (blz. 179)
2. Txakoli (blz. 60 en 379)
3. Ham (blz. 204 en 256)
4. Chocolade (blz. 142)
5. Ossau-iraty (blz. 57)

♥ **Klim op een barkruk** in Pamplona, San Sebastián, Bilbao of Vitoria-Gasteiz en proef de beroemde *pintxos*, de Baskische variant van tapas. De naam is afgeleid van *pinchar* (prikken), omdat de ingrediënten met een cocktailprikker bij elkaar worden gehouden. Er bestaat een overweldigende verscheidenheid aan recepten, vormen en kleuren, dus er is voor elk wat wils...
Zie blz. 368, 432, 478 en 512.

♥ **Ontdek de geheimen** van de *gâteau basque*, de traditionele gevulde boterkoek, tijdens een workshop in het gespecialiseerde museum in Sare. **Zie blz. 198.**

♥ **Reis terug in de tijd** in het Navarrese stadje Ujué. De kronkelige straatjes in het oude centrum zien er nog net zo uit als in de middeleeuwen en leiden bijna allemaal naar de top van de heuvel, naar de imposante Iglesia de Santa María la Real. **Zie blz. 558.**

6 dagen

De Adour, tussen kust en bergen

Route: 130 km vanuit Bayonne langs de kust en door de bergen



OnickzArtworks/Getty Images Plus

Bayonne

Dag 1 en 2

Bezoek Bayonne (**blz. 128**) en rijd aan het eind van de middag naar Anglet (**blz. 145**). Trek de dag erna via de Keizerlijke Weg (**blz. 136**) het binnenland in: Hasparren (**blz. 221**), La Bastide-Clairence (**blz. 220**) en de Grotte d'Isturitz (**blz. 224**).

Biarritz

Dag 3

Kijk rond in de badplaats Biarritz (**blz. 151**), ga na de lunch zonnen op het strand van Bidart (**blz. 159**) en rijd dan door naar St-Jean-de-Luz (**blz. 170**).

La Rhune

Dag 4

Bekijk het centrum van St-Jean-de-Luz en ga dan naar Ascain (**blz. 193**) om vandaar een wandeling naar de top van La Rhune (**blz. 191**) te maken.

Hendaye

Dag 5

Rijd eerst naar Château d'Urtubie (**blz. 175**), vervolgens naar Château-Observatoire Abbadia (**blz. 186**) en ten slotte naar Hendaye (**blz. 183**).

Fuenterrabía

Dag 6

Steek de grens over, bezoek het Santuario de Nuestra Señora de Guadalupe (**blz. 386**) en maak daar in de buurt een mooie wandeling. Daal weer af naar zeeniveau en breng de laatste avond door in Fuenterrabía (**blz. 385**), in een van de gezellige *pintxos*-bars.

*Tip: verleng deze route met een dag en trek het achterland in voor een bezoek aan Cambo-les-Bains (**blz. 208**) en Espelette (**blz. 205**).*



Hoogseizoen in Biarritz
aprott/Getty Images Plus

4 dagen

Vitoria-Gasteiz en de Rioja Alavesa

Route: 310 km cultuur, natuur en gastronomie

Mimadeo/Getty Images Plus



Vitoria-Gasteiz

Dag 1

Trek een hele dag uit voor Vitoria-Gasteiz (**blz. 462**) en bezoek in ieder geval de middeleeuwse wijk, het Museo Artium en de Catedral de Santa María.

Salto del Nervión

Dag 2

Ga bij de Salto del Nervión (**blz. 472**), naar het uitkijkpunt boven de waterval, voor het schitterende panorama met onder meer de Cañón de Délica en de Sierra de Cantabria. Bezoek de kerk van Tuesta (**blz. 472**) en enkele kilometers verderop de Salinas de Añana (**blz. 472**), de eeuwenoude zoutziederijen.

Rioja Alavesa

Dag 3

Voorbij de Cantabrische bergen beginnen de eerste wijngaarden. De belangrijkste wijndorpen van de Rioja Alavesa zijn Labastida (**blz. 491**) en Laguardia (**blz. 488**). Proef de wereldberoemde wijnen van deze streek in een van de ultramoderne bodega's, die vaak door beroemde Spaanse architecten zijn ontworpen.

Álava

Dag 4

Rijd via Logroño naar Viana (**blz. 550**), een etappeplaats op de route naar Santiago de Compostela. Bekijk de prachtige retabels in de kerk en keer dan via het Parque Natural de Izki (**blz. 553**) terug naar Vitoria-Gasteiz.


Tip: je kunt deze route verlengen door via Estella-Lizarra en Puente-la-Reina naar Pamplona te gaan (blz. 500) en van daaruit de route door Navarra te rijden (blz. 25).



De wijngaarden van de Rioja Alavesa
AlbertoLoya/Getty Images Plus




Kinderen leren pelote spelen.

 **Let op dit symbool: het staat in deze gids bij bezienswaardigheden en activiteiten waar ook de kinderen plezier aan hebben.**

► **Zeepaardjes en haaien.**

Het aquarium van Biarritz. Bekijk de sierlijke zeepaardjes, griezels van de murenen, ga de roggen aaien, druk je neus tegen het glas van het haaienbassin en zorg dat je op tijd bent voor het voeren van de zeehonden! **Zie blz. 158.**

 *Neem een combikaartje met de Cité de l'Océan, voor een interactief bezoek aan de diepzee. Zie blz. 154.*

► **Stoomlocomotieven en boemeltreintjes.**

Museo Vasco del Ferrocarril, Azpeitia. Stoomlocomotieven, dieseltreinen, houten salonwagens,

kaartjesautomaten, uniformen en stationsklokken – in dit spoorweg-museum reis je terug in de tijd. In het hoogseizoen kun je ook een ritje met een echte stoomtrein maken, van Azpeitia naar het station van Lasao. **Zie blz. 405.**

► **Levensgroot houten speelgoed.**

Espace Ludopia, Accous, Vallée d'Aspe. Wat is er leuker dan over een blotevoetenpad lopen, je weg door een doolhof zoeken of over een golvende houten baan stappen? In Ludopia kan het allemaal en nog veel meer. En alle toestellen en spellen zijn gemaakt van lokale, gerecyclede en duurzame materialen! **Zie blz. 334.**

► **Op bezoek bij de gieren.**

Falaise aux Vautours, Béon. Aan de knoppen van een 360 graden-camera kun je de valse gieren van heel dichtbij bekijken. Het lijkt wel of je naast ze op de klif zit. In het museum leer je nog veel meer over deze fascinerende vogels: bekijk de films, speel de computerspellen en vlieg virtueel mee als ze hun enorme vleugels uitspreiden! **Zie blz. 338.**



Het aquarium van Biarritz
livcool/Getty Images Plus

► **Mountainbiken in de woestijn.** Las Bardenas Reales.

Verander in een mountainbike-cowboy en maak een mythische rit over de vlakten van dit buitenaardse natuurpark. Fiets langs ravijnen en aardpiramiden en laat de rest maar over aan de ruige schoonheid van dit maanlandschap. **Zie blz. 569.**

😊 *Bij zonsopkomst of -ondergang heb je het mooiste licht.*

► **Proefjes en experimenten.**

Eureka! Zientza Museoa, San Sebastián. In dit mooie wetenschapsmuseum bestaat geen taalbarrière, want je leert hier door middel van interactieve experimenten, aanraken, manipuleren, testen en meten. Spelenderwijs. Je vindt er ook een sterrenwacht, een planetarium en een heel stel coole simulators. **Zie blz. 365.**

► **Een reis om de wereld.**

TOPIC, Tolosa. In dit unieke museum vind je ruim 500 marionetten uit 40 verschillende landen! Ze vertellen elk hun eigen verhaal en dromen over hun eigen land. Het is bijna onmogelijk om ze niet achterna te reizen! **Zie blz. 391.**

► **Met een tandradtrein de berg op.** La Rhune.

Klim aan boord van dit bijzondere treintje en laat je mee naar boven nemen. Een leuke rit voor jong en oud! Op de berg heb je uitzicht naar alle kanten en je kunt er wandelen tussen de schapen en de pottoks (Baskische wilde pony's). **Zie blz. 192.**

😊 *Koop kaartjes via internet, dan hoef je niet in de rij te staan. In de zomer kan het hier namelijk erg druk worden.*

► **Het water op, de bomen in.** Anglet. Deze badplaats aan de oceaan is een populaire bestemming voor het hele gezin: je hebt er 4,5 km zandstrand en fantastische golven

om te leren surfen. Achter de kust ligt het Forêt du Pignada, met een boomklimparcours door de toppen van het pijnboombos. **Zie blz. 145.**

► **Een ondergronds avontuur.** Grotte de La Verna.

Alweer een grot? Jawel, maar pas op: dit is niet zomaar een grot! Na het 'normale' bezoek aan de reusachtige ondergrondse zaal wachten er geheimzinnige gangen, rivieren en spelonken om ontdekt te worden. Hijs je in een harnas, zet een helm met hoofdlamp op en ga op pad. Tussen watervallen door, over glibberige paadjes, omhoog, omlaag... maar gelukkig onder begeleiding van een ervaren speleoloog! **Zie blz. 262.**

😊 *Voor kinderen vanaf 10 jaar.*



Fietsen in Las Bardenas Reales
R. Mattes/hemis.fr



Een Baskische pelottespeler (met chistera en baret)

OSTILL/iStock

hout en heeft een hoornen of metalen knop die, als hij wordt losgeschroefd, een smeedijzeren lemmet onthult (📍 Leoncini, blz. 142).

Mode, decoratie

Baskisch linnengoed – In 2020 kreeg Baskisch linnen het IG-label (*Indication Géographique*, een geografische herkomstaanduiding). Je vindt het in elke stoffenhandel aan de Franse kant van de Pyreneeën. De laatste twee traditionele weverijen in de Pyrénées Atlantiques zijn Bidos en Lartigue 1910, in Ascain.

Baret – De baret (**boina** in het Spaans of **txapela** in het Baskisch) komt oorspronkelijk uit Béarn, waar in Nay zelfs een barettenmuseum te vinden is, maar is ook wijdverbreid in het Baskenland. Kwalitatief goede baretten zijn te vinden in Oloron-Sainte-Marie, Nay, Pau en Tolosa.

Herdersparaplu – De baleinen en stokken van deze paraplu zijn gemaakt van rotan, biezen of hout, ter voorkoming van bliksemingslag. Ook zijn ze erg groot (spanwijdte van 140 tot 180 cm, waardoor herders zich goed tegen de zon konden be-

schermen. Verkrijgbaar in Pau.

Bergwandelschoenen – Le Soulor, nu gevestigd in Nay, maakt al sinds 1925 wandel- en stadsschoenen op maat. Het is een van de laatste ateliers in zijn soort in Frankrijk (📍 zie kader blz. 288).

Espadrille – De zool bestaat uit een koord dat in een spiraalvorm is vastgenaaid. Het bovenwerk is van linnen of katoen. De espadrille, hét Baskische schoeisel bij uitstek, wordt voornamelijk gemaakt in Mauléon-Licharre (📍 zie blz. 266).

Gourde of chahakoa – Lukt het jou om drank rechtstreeks je keelgat in te gieten? In het Baskenland hoor je deze vaardigheid te beheersen. In Pamplona bevinden zich waarschijnlijk de laatste ambachtslieden die de zachtleren flessen maken waarmee je dit kunstje kunt uitvoeren.

Wol – In de Pyreneeën wordt de wol die door herders naar de spinnerij wordt gebracht, gebreed en vervolgens opgewreven op een kaardmachine.

Sport en ontspanning

Baskisch pelotte

Bayonne – Demonstraties van Basisch pelotte met blote handen bij de trinquet (pelottehal) Saint-André (elke dinsdag in jui.-aug. vanaf 19.00 u - ☎ 06 25 80 66 86).

Bidart – Ontdek het pelottespel bij Grand Chistera in Grand Fronton (dinsdag en vrijdag van juli tot half sept. - www.bidarttourisme.com). Je kunt het spel uitproberen tijdens de workshop 'Ona Pilota', gegeven door voormalige kampioenen (597 Rue Berrua - ☎ 06 74 80 11 17/ 06 26 76 66 88).

📍 blz. 69.

Sportvissen

De toeristische dienst van Béarn-Frans Baskenland heeft een overzicht van de rivieren en hun specifieke kenmerken en geeft informatie over de regelgeving rondom visserij: peche.tourisme64.com.

😊 Tussen maart en juli worden overal in de regio viswedstrijden gehouden:

www.federation-peche64.fr.

Vissen in binnenwater

In de Pyreneeën zijn veel rivieren, meren en vijvers te vinden waar je kunt vissen op zalmachtigen (forel, vlagzalm, ridderforel), karperachtigen (karper, brasem, alvenaar) of roofvissen (snoek, snoekbaars, black-bass).

😊 Houd je aan de regels. In Spanje kun je op vertoon van je paspoort een vergunning aanvragen bij de officiële landbouwdiensten in elke regio. In Frankrijk kun je een visvergunning en het bijbehorende zegel krijgen bij de toeristenbureaus, sportwinkels en *tabacs*.

Zeevissen

Tijdens de zomermaanden kun je zeevisexcursies boeken: lijnvissen, vissen met sleepnetten, vissen op grote soorten (tonijn). De tochten

duren een halve of een hele dag, afhankelijk van het weer, het aantal deelnemers en de te vangen vis. De uitrusting wordt verzorgd door de bemanning van de boot. Schrijf je van tevoren in.

Straatnamen in het Baskenland

In Spaans Baskenland spreekt men Castiliaans, maar iedereen beheerst ook het Baskisch (er zijn veel dialecten). De straatnaamborden in Bilbao en San Sebastián (en de meeste andere steden) zijn in beide talen gesteld. Straatnamen staan ofwel op hetzelfde bord, of op twee aparte borden, elk aan een kant van de straat of op een ander deel van de weg. Je kunt bijvoorbeeld voor dezelfde straat één bord aantreffen met Calle (straat in het Castiliaans) Ercilla (naam van de straat) en Kalea (straat in het Baskisch), of twee aparte borden met op het ene bord Calle del Correo (Castiliaans) en op het andere Posta Kalea (Baskisch)...

Telefoneren

Naar het buitenland bellen

Frankrijk: ☎ 00 33 en vervolgens het telefoonnummer zonder de eerste 0.

Spanje: ☎ 00 34 en vervolgens de negen cijfers van het telefoonnummer.

Nederland: ☎ 00 + 31 en vervolgens het telefoonnummer zonder de eerste 0.

België ☎ 00 + 32 en vervolgens het telefoonnummer zonder de eerste 0.

Lokale gesprekken

Nummers – Elk vast telefoonnummer in Spanje heeft 9 cijfers, inclusief de provinciecode. Mobiele nummers beginnen met een 6 en hebben ook 9 cijfers. De telefoonnummers in Frankrijk hebben 10 cijfers, waarvan het eerste een 0 is.



De vallei van Larceveau

Club Photo Begi Rada/Office du Tourisme de Basse-Navarre

2

Neder-Navarra en Soule

MICHELINKAART 524 EN 342 – PYRÉNÉES-ATLANTIQUES

15 km ten oosten van Bayonne:	
La Bastide-Clairence★	220
13 km ten noordwesten van St-Jean-Pied-de-Port:	
Ossès	228
30 km ten noordoosten van St-Jean-Pied-de-Port:	
Saint-Palais	233
De pelgrimsroute naar Santiago★★★	236
53 km ten zuidoosten van Bayonne:	
Saint-Jean-Pied-de-Port★	243
11 km ten westen van St-Jean-Pied-de-Port:	
Saint-Étienne-de-Baïgorry★	250
Ten zuiden van St-Étienne-de-Baïgorry:	
Vallée des Aldudes★★	255
32 km ten zuidoosten van St-Jean-Pied-de-Port:	
Forêt d'Iraty★	259
43 km ten oosten van St-Jean-Pied-de-Port:	
Larrau	261
24 km ten zuidoosten van St-Palais:	
Mauléon-Licharre	265
38 km ten zuidoosten van St-Jean-Pied-de-Port:	
Forêt des Arbailles★	270

La Bastide-Clairence ★

La Bastida Clarença

Hier sta je aan de poort van de Gascogne! Met de karakteristieke, witgekalkte huizen, de kleurige gebeeldhouwde lateien, het kerkje, de wasplaats en het overdekte plein lijkt het alsof de tijd in dit vestingstadje stil is blijven staan. Die indruk wordt nog versterkt door de werkplaatsen van ambachtslieden in de binnenstad. La Bastide-Clairence is een ideale uitvalbasis om de regio te verkennen, met onder meer de grotten van Isturitz en Oxocelhaya. Met hun imposante zuilen en majestueuze draperieën zijn dit ware kalkstenen kathedralen.

📍 Ligging

REGIOKAART A1 (BLZ. 118-119).

970 inwoners

Pyrénées-Atlantiques (64).

Het dorp ligt op een heuvel 15 km ten oosten van Bayonne.

👨‍👩‍👧 Met het gezin

De grotten van Isturitz en Oxocelhaya, de ezelfokkerij in Pierretoun, het Bois de Mixe, de Base de Pop in Guiche, de boerderij Agerria in St-Martin-d'Arbéroue (🏆 'Sport en ontspanning', blz. 226).

📍 Praktisch blz. 225

📍 Adresboekje blz. 225

Wandelen

Een lange hoofdstraat, met zijstraatjes die daar loodrecht op staan, komt uit op een marktplein: het patroon is kenmerkend voor de plattegrond van een vestingstadje. Door de witte huizen met rood vakwerk lijkt deze straat op een dorp in de Labourd. Let trouwens eens op de verschillen tussen de huizen in Labourd en Navarra. De *trinquet* (pelottezaal) van het stadje wordt beschouwd als de oudste van Frankrijk (begin 16de eeuw). Een vijftiental ambachtslieden (pottenbakker, wever, schrijnwerker, fotograaf, enz.) hebben hier hun atelier (*in de zomer organiseren zij rondleidingen om hun ambacht en hun creaties te laten zien*).

Een gastvrije regio

De vesting (1312) in de Vallée de la Joyeuse werd gebouwd door Lodewijk I, koning van Navarra (daarna koning van Frankrijk als **Lodewijk X de Woelzieke**). Hij wilde dat het gebied een doorgang naar zee kreeg. De privileges van dit nieuwe dorp trokken allerlei groeperingen aan: Basken, Gascons, maar ook pelgrims naar Santiago, die men 'francos' noemde. Ieder kreeg een lapje grond (*plaza*) voor zijn huis en tuintje (*cazalot*). In de 17de eeuw kwamen veel uit Spanje en Portugal gevluchte Joden naar het dorp. Nu nog worden in La Bastide-Clairence meerdere talen gesproken: Frans, Baskisch en Gascons. Maar als het aan de inwoners ligt, spreken ze toch het liefst Gascons.



De grotten van Isturitz

N. Thibaut/Photononstop

Église Notre-Dame-de-l'Assomption

Een typisch Baskische kerk met galerijverdiepingen en twee overdekte gaanderijen, die geplaveid zijn met grafstenen van de oudste families van La Bastide. In het dorp wordt dit het 'kerkhofplein' genoemd.

In de omgeving

REGIOKAART BLZ. 118-119

2

Hasparren/Hazparne A2

► 8 km ten zuidwesten van La Bastide-Clairence via de D510 of de D10.

📍 2 pl. St-Jean - ☎ 05 59 29 62 02 - www.en-pays-basque.fr.

De zogenoemde 'stad van de eiken' (*cité des ch nes*) in de Labourd was vroeger gewijd aan het leerlooien. **Francis Jammes** (1868-1938) vestigde zich hier in 1921 en woonde tot zijn dood in het huis Eyhartzea, waar nu een standbeeld van hem staat. Als straatarme vader van negen kinderen reisde deze dichter, bewonderd door Gide, Claudel en Kafka, door de Béarn en het Baskenland op zoek naar een thuis, dat hij uiteindelijk vond in Hasparren.

 glise Saint-Jean-Baptiste (16de eeuw) - *In het seizoen: 8.00-19.00 u; rest v.h. jaar: 8.00-18.00 u - Baskische mis zo 10.30 u.* Deze parochiekerk van Hasparren werd in de 19de eeuw verbouwd en is een van de grootste in Frans Baskenland. De kerk kan 1800 gelovigen ontvangen en heeft elegante galerijen en een beschilderd gewelfd plafond van hout (1895, een werk van Daniel Saub s).

Chapelle du Sacré-C eur - *Bezichtiging di en vr 10.00-11.00 u,   5 (tot 14 jaar gratis), op afspraak ☎ 05 59 29 62 02.* In 1933 gebouwd voor het Missiehuis van de Broeders. Binnen is het schip versierd met een grote muurschildering en het koor is verfraaid met een **mozaiek** dat de neobyzantijnse Christus Pantocrator uitbeeldt, met in het midden glas-in-loodramen die de gewelfde vorm van het plafond volgen.

Lahonce/lehuntze A1

► 15 km ten noordoosten van La Bastide-Clairence via de D10.

📍 Gemeentehuis, av. de l'Abbaye - ☎ 05 59 31 55 10 - www.lahonce.fr.

Dit dorpje heeft een charmante **abdij** die een bezoek waard is (*vraag de sleutels op het gemeentehuis*). Het is in 1164 gebouwd door de norbertijner kanunniken en is een van de oudste romaanse bouwwerken in het Baskenland die nog overeind staan. Op de poort staan twee standbeelden van de heilige Norbertus, de stichter van de orde, en de zalige Hugo van Fosses, een van zijn eerste volgelingen. Aan de zijkant van het gebouw bevindt zich de kloostergang, die nog deels intact is en heel mooi is gerestaureerd (met schijfvormige stèles en een kleine tuin). Hier worden af en toe concerten georganiseerd. Vanaf het kerkhof kun je de gebeeldhouwde ornamenten bewonderen aan de buitenkant van de **apsis**, het meest bijzondere deel van het gebouw.

🚶 Vanuit het dorp kun je meerdere wandelroutes volgen, waaronder het **Sentier de l'Abbaye** (2,4 km, 1 uur). Deze wandeling begint bij de Place de l'Abbaye, volgt de GR8 door het bos en voert langs een oriëntatietafel vanwaar je een panoramisch uitzicht hebt op de Adour (*informatiebord naast de abdij, inlichtingen bij het gemeentehuis*).

Urcuit/Urketā A1

📍 6 km ten oosten van Lahonce.

Net als het nabijgelegen Urt heeft dit stadje Baskische allure, met zijn mooie **kerk** met openluchtgalerij. Op het naastgelegen kerkhof staan schijfvormige stèles.

Urt/Ahurtī A1

📍 5 km ten oosten van Urcuit.

📍 Pl. du Marché - ☎ 05 59 56 24 65 - urt.fr.

Een typisch Baskisch dorp met een witte kerk met sober interieur, verfraaid met galerijen en orgels.

🚶 Wandelroute van 1 uur langs de oevers van de Adour en de Ardanavy vanuit de haven van Urt.

Guiche/Guīshen/Gixune B1

📍 15 km ten noorden van La Bastide-Clairence via de D10.

Het kerkplein van de **Église Saint-Jean-Baptiste** biedt een mooi **uitzicht** op de meanderende **Bidouze** en het heuvelachtige landschap dat karakteristiek is voor dit gedeelte van de Labourd. Boven de ingang van het kerkhof bevindt zich een grappig gebouw steunend op pilaren, bekend als '**le Pigeonnier**' (voormalige gemeentehuis). In de kerk fleuren moderne glas-in-loodramen met levendige kleuren het schip op dat naar het retabel uit de 17de en 18de eeuw leidt.

In het lager gelegen Guiche-Bourgade vind je de ruïnes van een **kasteel** (12de-14de eeuw) met een vierkante donjon. Tijdens de Honderdjarige Oorlog maakte het deel uit van het Engelse verdedigingssysteem, sinds 1534 behoort het toe aan de familie Gramont. Het kijkt uit over de piepkleine haven van Guiche, bij de samenvloeiing van de Adour. Via de Chemin de Corisande (vernoemd naar de maîtresse van Hendrik IV, Diane d'Andoins, die de mooie Corisande werd genoemd) kun je het kasteel te voet bereiken. Het oude jaagpad rechts van de haven (tegenwoordig een educatieve wandelroute van 4,5 km) herinnert aan de tijd dat de plaats een van de belangrijkste havenstadjes van de benedenloop van de Adour was en acht havens bezat.

Ten zuiden van Guiche, richting Bidache, ligt het **meer van Guiche** – of meer van Arroques. Het is gevormd door een natuurlijke bron in het bassin van een voormalige steengroeve die tot in de jaren 1990 in bedrijf was en wordt mooi omringd door rotsen. Dankzij het heldere en aangenaam warme water (26 C° in de zomer) is het een geliefde plek om te zwemmen (*strand bij Base de Pop, 🏊 'Sport en ontspanning' blz. 226*).

Een samensmeltingsplek

Het kanton Pays de Bidache ten zuiden van de Adour ligt op een plek waar de Gasconse en Baskische culturen samenkomen. Beide talen worden hier gesproken en je zult af en toe borden in het Gascons tegenkomen. De streek wordt ook Pays Charnégou of Xarnegu genoemd, wat vermenging betekent. De regio ontwikkelde zich dankzij de handel op de rivieren de Joyeuse, de Bidouze en vooral de Adour, waarover *galupes*, een soort platbodems, ononderbroken heen en weer voeren tussen Bayonne en het achterland. In Urt, Bidache en Guiche zie je nog de voormalige haventjes met de scheepshellingen in trappen, vanwege de getijden vanuit de Atlantische Oceaan. 🗺️ De oude jaagpaden zijn tegenwoordig ingericht als wandel- en fietspaden. Een van de paden verbindt bijvoorbeeld Bidache en Guiche (9 km incl. terugtocht).

Bidache en omgeving/Bidàishen/Bidaxun B1

▶ 15 km ten noordoosten van La Bastide-Clairence via de D10.

📍 1 pl. du Fronton - ☎ 05 59 56 03 49 - www.en-pays-basque.fr.

De hoofdstraat met de lichtgekleurde huizen met boogdeuren geeft het dorp een Navarrese sfeer. De heren van Gramont, die zich er in de 14de eeuw hadden gevestigd, profiteerden van de ligging van hun grond op de grens met Navarra, Béarn en het koninkrijk Frankrijk om zich op te werpen als soevereine prins van Bidache. Hun onafhankelijkheid hield stand tot aan de Franse Revolutie. In de tijd van de Vrede van de Pyreneeën (1659, 📖 *kader blz. 186*) werd Antoine III, heer van Gramont en maarschalk van Frankrijk (de beroemde De Guiche, bespot door Cyrano in het toneelstuk van **Rostand**) door Mazarin naar Spanje gestuurd om voor Lodewijk XIV de hand van de infanta Maria-Theresia te vragen.

Château de Gramont - 🚶 - Rondleiding (45 min.) half juli-eind aug.: wo-za 15.30, 17.00 u; begin-half juli: di en do-za 16.00 u; april-juni en sept.-okt.: wo en za 16.00 u - € 5 (tot 14 jaar € 2,50) - verlicht met fakkels in juli-aug. Dit fort werd voor het eerst vermeld in 1329. Vanaf de 17de eeuw werd het bewoond en in 1796 door brand deels verwoest. Talrijke details getuigen van de vroegere pracht en praal van het kasteel en de macht van de hertogen van Gramont. Vanaf de donjon (14de eeuw) heb je rondom een schitterend uitzicht over de vallei van de Bidouze en de Pyreneeën. Het graf van de hertogen bevindt zich in de **kerk**, verbouwd in de 19de eeuw. Bekijk binnen de kruisweg van de hand van **René-Marie Castaing** (1896-1943), winnaar van de Grand Prix de Rome in 1924.

Butte de Miremont - In Bardos, 5,5 km ten oosten van Bidache. De observatietoren staat 20 m hoog boven het dal van de Adour. Het **uitzicht**★★ op de Pyreneeën tot aan de Pic d'Anie, de eerste top van de bergketen (2504 m), is schitterend (*picknicktafels en speeltuin aanwezig*).

Came/Càmer/Akamarre B1

▶ 4 km ten oosten van Bidache.

Came wordt doorsneden door de Bidouze, waarvan de oevers zijn ingericht als promenades. Sinds de 19de eeuw heeft het dorp zich gewijd aan de ambachtelijke fabricage van stoelen, waarvoor gebruik wordt gemaakt van houtsoorten als beuk, kersen, eik en walnoot. Voor de biezen zittingen wordt riet uit de moerassen van de Adour gebruikt. Er zijn nog steeds verschillende ateliers te vinden in het dorp.

Boeiende ontdekkingen

In 1895 vonden fosfaatwerkers in de **Grotte d'Isturitz** een aantal bewerkte stenen. Édouard Piette, een van de eerste onderzoekers van de prehistorie, benadrukte het grote belang van deze vondst. Een eerste archeologische expeditie (1912-1922) legde een reeks lagen in het gesteente bloot. Er volgde een tweede opgraving, die uitwees dat de grot al 80.000 jaar geleden bewoond werd.

In 1929 werd de **Grotte d'Oxocelhaya** bij toeval ontdekt. De pracht van de grotten deed eigenaar André Darricau besluiten ze open te stellen voor publiek. In 1953 liet hij de tunnel aanleggen die de grotten verbindt. Een derde grot, **Erberua**, werd in 1973 ontdekt, maar deze is nog steeds gesloten voor publiek. In het Musée d'Archéologie in Saint-Germain-en-Laye wordt een verzameling bijzondere objecten getoond. Een aantal vondsten uit het aurignacien is ondergebracht in het Musée des Eyzies in de Dordogne.

★ Het dal van de Arbéroue

ABI-2

📍 Rondrit van 30 km vanuit La Bastide-Clairence, in lichtgroen aangegeven op de regiokaart op blz. 118-119.

De route voert langs vijf dorpen in de vallei en over kleine landweggetjes waar je zeker enkele kuddes tegen zult komen. Prachtig uitzicht op de Baskische bergen: Ayherre (met het 13de-eeuwse **Château de Belzunce**), Isturitz en zijn grotten (📍 hieronder), St-Martin-d'Arbéroue, St-Esteben met zijn **parochiekerk** (17de eeuw) en Hélette (📍 blz. 230).

★★ Grotte d'Isturitz B2

☎ 05 59 29 64 72 - www.grottes-isturitz.com - rondleiding (1 uur) juli-aug.: elke 30 of 20 min. 10.00-18.00 u; rest v.h. jaar: vraag inl. - € 12,50 (12-17 jaar € 8, tot 12 jaar € 5) - in de grotten heerst een constante temperatuur van 14 °C. Bezichtigingen en thematische tours (kunst en prehistorie, geologische verkenning, fotografie-workshop, enz.).

😊 Vanaf het parkeerterrein loop je in 10 minuten naar de grotten. Het bezoek omvat beide grotten (Isturitz en Oxocelhaya).

👤 De twee grotten liggen boven elkaar en zijn gevormd door twee drooggevallen niveau's van de ondergrondse loop van de Arbéroue (die nu op een derde niveau stroomt). Op een **pilaar** zie je drie rendieren (boven elkaar) en een paard, die opgaan in het reliëf van de steen. De opgravingen, die in 2010 werden beëindigd, hebben gebruiksvoorwerpen opgeleverd, maar ook 22 fragmenten van fluiten (uit beenderen van roofvogels en gieren) en kunstvoorwerpen, zoals halfronde fraai gesneden ringen en gravures. Je kunt de kopieën hiervan in het museum van de grot bekijken.

★★ Grotte d'Oxocelhaya/Otsozelaia B2

Vijftien meter lager liggen zalen met **kalkafzettingen**, die met hun grillige vormen de verbeelding prikkelen: stalactieten, stalagmieten, zuilen, doorschijnende draperieën, een fonkelende versteende waterval. Twee reproducties tonen zo'n dertig **rotstekeningen** (getekend met houtskool, met een scherp voorwerp geschrapt of met de vingers in de klei getrokken) die in deze grotten zijn aangetroffen, maar om redenen van behoud niet getoond kunnen worden.

Praktisch

Inlichtingen

Toeristenbureau – *Maison Darrieux - pl. des Arceaux - La Bastide-Clairence* - ☎ 05 59 29 65 05 - www.en-pays-basque.fr.

Evenementen

Fête à l'Ancienne du Pont de Port – *Een zo in juli*. Boerenmaaltijd,

graan dorsen, demonstraties van oude ambachten.

Fête du Village – *Eind juli*. 4 dagen en 4 nachten *bandas*, *encierros*, stierenrennen en *méchoui*. Alle ingediënten voor een echt Baskisch feest zijn aanwezig!

Keramiekmakkt – *1ste za, zo van sept.*

Adresboekje

Uit eten

Goedkoop

Les Arceaux – *Pl. des Arceaux* - ☎ 05 59 20 23 07 - *gesl. zo en 's avonds (beh. vr-za) in het laagseizoen - lunchmenu € 16,50*. Je kunt hier al om 8.00 u terecht voor koffie. 's Middags lunch op het schaduwrijke terras. 's Avonds eet je huisgemaakte tapas en ribbetjes in de achterzaal met uitzicht op het groen. Fijne lokale producten en een sympathieke ontvangst door de nieuwe eigenaren. Je kunt hier ook toeristische informatie krijgen.

Guiche

Doorsneeprijzen

Le Gantxo – *Quartier du Port* - ☎ 05 59 56 46 63 - www.restaurant-le-gantxo.fr - *gesl. di-wo en 's avonds (beh. vr-za) - menu € 37/51*. Welkom in het Baskenland! Restaurant Gantxo – vernoemd naar een pass uit het beroemde lokale kaatsspel pelotte – kijkt uit op de *trinquet*, de pelottezaal. De chef-kok eert de Baskische keuken en creëert hedendaagse, vaak royale gerechten, altijd smakelijk!

Briscous

Doorsneeprijzen

Maison Joanto – *Chemin du Village* - ☎ 05 59 20 27 70 - www.maisonjoanto-restaurant.com -

gesl. zo-wo 's avonds - menu € 39, hoofdgerecht € 24. Een pand met een prachtige traditionele architectuur, een karaktervolle inrichting en een warme sfeer. In de keuken zorgt de jonge chef-kok Maxime Vaillant voor een ware Baskische smaakexplosie. Je krijgt hier waar voor je geld.

Hasparren

Doorsneeprijzen

Ferme-Auberge Komeiteko

Borda – *Urcuray* - ☎ 05 59 20 00 01 - www.ferme-auberge-komeiteko-borda.fr - *wo-za 's middags en 's avonds en zo-middag - menu € 29 (kind € 9/10)*. Aan het eind van een smalle weg met haarspeldbochten eet je hier vlees van eigen boerderij. Met als dessert crème brûlée van schapenmelk. Boomrijk terras en schitterend uitzicht op de vlakte van de Adour. Reserveren verplicht.

Wat meer luxe

La Maison de Pierre – *68 r. Francis-Jammes* - ☎ 05 59 93 40 49 - www.lamaisondepierre.fr - *gesl. di-wo en za-middag - menu € 35 (lunch), € 65/105*. Een restaurant met een Michelinster (sinds 2023) in een typisch Baskisch vakwerkhuis in rood en wit. Een enthousiast duo verwerkt je hier met harmonieuze smaakcombinaties en heerlijke sauzen. Een welverdiend succes!

Winkelen

Boerenmarkt – Pl. des Arceaux - half juni/half sept.: di-ochtend.

La Fabrique de Macarons –

R. Notre-Dame - ☎ 05 59 37 19 95 - www.lafabriquedemacarons.fr - gesl. half nov.-eind maart. Je kunt de heerlijkheden van dit huis niet alleen proeven, maar ook zien hoe ze worden bereid in het laboratorium achter de zaak. Ook een winkel in St-Jean-Pied-de-Port (📍 blz. 248).

La Ferme Bethanoun – Rte de la Chapelle - lafermebethanoun.com - ☎ 06 12 40 72 00 - Variabele openingstijden: vraag inl. Verkoop van producten van eigen schapen en koeien (Blonde d'Aquitaine), de Tomme d'Ossau-Iraty (kaas) en de specialiteit van deze boerderij, de Bethia (schapenkaas met peterselie). Daarnaast ook enkele vleesproducten.

Maison Kolore – 15 r. de l'Église - ☎ 06 26 06 38 28. Atelier-winkel van een groep getalenteerde ambachtslieden: foto's verfraaid met pailletten en kralen (www.palmyreparis.com), sieraden, lederwaren (atelier-mars.com), beschilderd textiel, glasobjecten, enz. Een ontdekkingsstocht tussen unieke stukken.

Urt

La Boîte à Canard – 359 Ch. du Repos, Maison Bellocq - ☎ 06 99 07 61 00 - di-vr 17.00-19.00, za 14.00-17.00 u. Confits, foies gras, pastitjes... rechtstreeks van de producent naar de consument!

Sport en ontspanning

🏠 **Asinerie de Pierretoun** – In het gehucht Pessarou - ☎ 06 37 85 02 50 - www.anes-pays-basque.com - juli-aug.: ma-za 9.00-19.00 u; rest v.h. jaar: wo 15.00-18.00 u, za, zo op afspraak. Het ezelras uit de Pyreneeën staat bekend om zijn werklust en uitstekende melk. Naast melkdemonstraties en proeverijen biedt de boerderij ook ezel-

tochten aan (niet begeleid, € 15/uur, € 45/dag, reserv. noodzakelijk). Verkoop van biologische cosmetica op basis van ezellenmelk.

Guiche

🏠 **Base de Pop** – 136 Ch. du Lac - ☎ 05 59 58 78 34 - www.basedepop.fr - juli-aug.: 10.30 u of 13.00-19.00 u; rest v.h. jaar: raadpleeg de website - strand en parkeerterrein gratis - activiteiten vanaf € 10 (kind € 5) - snacks, picknickplek. Zwemmen (met toezicht), waterjumps, suppen, kajakken, een speciaal gedeelte voor de allerkleinsten, avonturenparcours... alle ingrediënten zijn aanwezig voor een heerlijke dag in en op het water!

Bois de Mixe B1-2

🏠 In dit bos van 700 ha ontdek je naast inheemse soorten (hazelaars, eiken, beuken) ook geïmporteerde bomen, zoals de Amerikaanse rode eik en de Virginia tulpenboom. Er loopt een bewegwijzerd pad door het bos, dat ook de Patarena oversteeft via stapstenen en hangbruggen (1 uur - vertrek rechts van de picknickhut).

Hasparren

Ferme d'Urkodéa – In de wijk Zelaï - ☎ 05 59 29 15 76 - www.urkodea.ffe.com - vanaf € 45/2 uur - alleen op afspraak. In deze boerderij in Labourdine-stijl is een gîte te huur, maar het is vooral een manege die uitstapjes organiseert over de heidevelden van Hasparren en door het dal van de Joyeuse.

Saint-Martin-d'Aréboue

🏠 **Ferme Agerria** – In de wijk Corlorotz - D4 - ☎ 05 59 29 45 39 - www.agerria.fr - visites dag. beh. zo 10.00-11.30, 14.00-18.00 u - gratis. Op deze boerderij maak je kennis met het schapenras Manech, waarvan de melk ook de basis vormt voor de Ossau-Iratykaas (lammertijd van nov. tot

maart, melken van dec. tot juli). Proeverij van boerderijproducten zoals kaas, vleeswaren, *confits* en ham. Camperplaatsen en een *gîte* voor 5 personen beschikbaar (€ 280/500/week).

Overnachten

Goedkoop

Le Clos Gaxen – Rte d'Hasparren - ☎ 05 59 29 16 44 - www.leclosgaxen.com - ♿ - 3 kamers € 75 ☹. Mooie boerderij uit de 18de eeuw op een groot domein, comfortabele *chambres d'hôte*. Buitengewoon hartelijke ontvangst, onvergetelijk ontbijt.

Bidache

Doorsneeprijzen

🍷 **Maison Slow Toki** – 730 Ch. du Sarrot - ☎ 09 75 20 73 91 - slowtoki.com - 📍 ♿ - 3 kamers € 85/120 ☹. Deze afgelegen boerderij op het platteland, omringd door een mooie tuin, heeft drie heerlijke kamers die zijn geïnspireerd op de blauwe zones: de regio's in de wereld waar de mensen een uitzonderlijk hoge levensverwachting hebben – in dit geval Griekenland, Sardinië en Costa Rica. Een ontspannen verblijf gegarandeerd (yogacursussen).

Hasparren

Goedkoop

Hôtel Les Tilleuls – Pl. de Verdun - ☎ 05 59 29 62 20 - www.lestilleuls-hasparren.com - ♿ - 25 kamers € 80 - ☹ € 9 - ✖ lunchmenu € 16,50, hoofdgerecht € 13/22.

De kamers van dit huis in Baskische stijl kijken uit op het dorpsplein. Het Relais des Tilleuls, tegenover het hotel, heeft grotere kamers met balkon. Prettige, rustieke eetzaal en een regionale keuken.

Doorsneeprijzen

Hôtel Berria – 68 r. Francis-Jammes - ☎ 05 59 29 11 10 - www.berria.fr - 📍 ♿ - 20 kamers € 70/120 - ☹ € 12 - ✖ doordeweeks lunchmenu € 24, 's avonds en za, zo € 43 - *gesl. ma en zo-avond*. 'Berria' betekent 'nieuw', en dat is geen toeval: dit bijna honderd jaar oude hotel is gerenoveerd in een moderne stijl, waarbij de Baskische identiteit echter niet verloren is gegaan. De renovatie is vooral uitgevoerd door lokale ambachtslieden. Een plek voor een aangenaam verblijf, zeker ook door het uitstekende restaurant, sinds 2023 met een Michelinster (*La Maison de Pierre*, 🍷 blz. 225).

Vertaling	Véronique Bolder, Bettina von Ehrenthal, Henriëtte Gorthuis, Nicolet de Jong, Ellis Langenkamp-Nijkamp
Eindredactie	Karin Evers en Theo Scholten
Opmaak	Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	BorisB17/iStock
Oorspronkelijke titel	Guide Michelin Pays Basque, Béarn & Navarra
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgeefdirecteur	Philippe Orain
Uitgevers	Lucie Fontaine (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt) Charlotte Fontanella
Eindredactie	
Redactie	Ur Apalategi, Serge Bathendier, Marie-Claude Berger, Lucie Dejouhanet, Iker Elosegi, Alexandra Forterre, Serge Guillot, Claude Labat, Pakea, Sarah Parot, Pierre Plantier, Jean-Emmanuel Sceau, Emmanuelle Souty, Catherine Zerdoun
Grafisch ontwerp	Christelle Le Déan, Sandro Borel, Justeciel
Omslagontwerp	Keppie & Keppie, Varsenare
Cartografie	Ecaterina-Paula Cefruga, Costina-Ionela Lungu, Leonard Pandrea
Met dank aan	Marion Capéra, Cristian Catona, Hervé Dubois, Bogdan Gheorghiu, Pascal Grougon, Andra-Florentina Ostafi, Marie Simonet

© Michelin

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2025

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internet-adressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres

De Michelin Reisgids
Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt
michelinreisgids@lannoo.be

De Michelin Reisgids
Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus 23202
1100 DS Amsterdam Zuidoost
michelinreisgids@terralannoo.nl

www.lannoo.com

D/2025/45/159 - NUR 512
ISBN 978 94 014 2054 9

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.